

5-2011

juni
NL € 5,45
BE € 5,95

MUSIC[®] emotion

Esoteric

Bowers & Wilkins

K-03, C-03 & A-03

804 en 805 Diamond + DB1

- EN VERDER:
- B.M.C. AUDIO BDCD 1
 - OPPO BDP-93 NUFORCE EDITION
 - CANOR TP 306 VR+
 - WIFIMEDIA
 - SONORE KABELS
 - MASTERSOUND 845 COMPACT
 - TEUFEL REARSTATION 4

Diapason & Norma

Astera & Revo CDP-1R en IPA-14

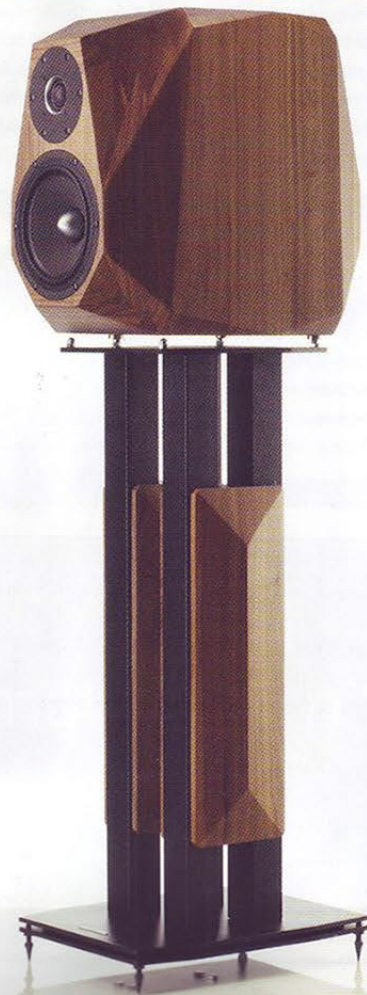

BP8 710966 100998

De geluidsmatige

aantrekkingskracht is

In de luisterruimte staan de Diapason Astera monitoren en een cd-speler en geïntegreerde versterker van Norma. Deze producten worden in Nederland gedistribueerd door Analogue Audio Products en onderstrepen de voorliefde van dit bedrijf voor Italiaanse audio. Norma, afkomstig uit de kunst- en muziekstad Cremona, bestaat al twintig jaar en de producten zijn recent toegevoegd aan het leveringsprogramma.

Norma claimt een uniek geluid te hebben, bestaande uit een combinatie van dynamiek, snelheid, transparantie en het ontbreken van 'luistermoeheid'. Dat gaat dan samen met 'muzikaliteit' en volgens Norma zijn de tegenstellingen tussen buizen en solid state eindelijk overwonnen. De eerste claims passen nog binnen een bepaalde voorstellingsruimte, maar de laatste zet de zaak natuurlijk op scherp. Is er eindelijk een solid state versterker die in de buurt van buizen komt? Blijft natuurlijk een leuke discussie. Ron Evans, hoofd engineering bij een bekende buizenversterker-fabrikant, haalt veel vooroordelen van buizenliefhebbers onderuit. Zijn buizenversterkers klippen ook niet eufonisch, maar net als de solid state exemplaren gewoon 'square'. Hier zijn dus nog maar verdraaid weinig verschillen tussen de 'typische' buizenversterker en de solid state.

Norma

Audioproducten, uitgevoerd in geborsteld aluminium, stralen altijd een soort toegevoegde waarde uit, maar dat is de emotie van ondergetekende. Het is net of deze uitvoeringsvorm

DIAPASON ASTERA & NORMA REVO CDP-1R & REVO IPA-140

onweerstaanbaar

al aangeeft dat het om een bijzonder product gaat. Merken zoals Cello, Ayre, Soudation, Studer en een aantal apparaten van Audio Research komen in dat fraaie materiaal. Ook Norma hoort bij dat rijtje. Het aardige is dat de Norma-vormgeving weer typisch Italiaanse trekjes vertoont. Wat kun je design technisch nou toevoegen aan een rechthoekige vorm, zijnde het archaische prototype dat aan de basis staat van de meeste fantasieloze zwarte en soms goudkleurige versterkers en cd-spelers? Wel, de audio-industrie heeft ook in het verleden soms pogingen gedaan om functionele techniek te combineren met aantrekkelijke vormen. B&O is natuurlijk het grote voorbeeld, maar er is een verschil tussen 'form follows function' en 'function follows form'. Sommige merken beginnen dus met vorm en anderen met functie. In ieder geval heeft de industrie enkele juweeltjes opgeleverd, zoals de Braun SK4 Phonosuper, de JBL Paragon, de Yamaha TC800D (Mario Bellini) en de Transcriptor Hydraulic Reference (bekend uit 'A Clockwork Orange'). Allemaal apparaten waar je vandaag de dag nog graag het interieur mee opsiert. De Norma-producten hebben net even dat geraffineerd gebogen lijntje, een contrast tussen het koele aluminium en het zwart van de heatsinks en de opvallende hoogglans van de manual controls. Daarmee communiceert zo'n product meteen een bepaalde lifestyle, gevoelswaarde en klasse. De toeschouwer interpreteert die visuele en ontwikkelt emoties. Die maken net het verschil tussen het wegstoppen in een muf audiorack, of het krijgen van een dominante interieurpositie in een vlaag van bescheiden exhibitionisme. Dat laatste is legitiem, want de Norma's mogen gezien worden. Nou kan uiterlijke schoonheid, vooral in Italië, een volledig rotte inborst verbloemen, maar dat geldt niet voor Norma. De kwaliteitsuitstraling is ook intern terug te vinden. De REVO IPA-140 is een op MOS-FET's gebaseerd high band-

width ontwerp (0.1Hz-2MHz). Er zijn separate voedingen voor de driver stage en de power stage. De versterker is dual mono opgebouwd. Optioneel kunnen een tweetal phonoboards toegevoegd worden (separaat voor links en rechts). De phono configuratie-mogelijkheden komen ter beschikking door het boven paneel van de versterker te demonteren. Dipswitches geven toegang tot de 'impedenza di ingresso' en vanzelfsprekend ook tot de versterkingsfactor. Default (II valore di default) staat de impedantie op 47k en de gain op 34dB. Bij de ingangen (4 x RCA) is een directe ingang die geschikt is voor home-theater. Er is ook een symmetrische ingang volgens de XLR-standaard. De uitgangen zijn configureerbaar om bijvoorbeeld externe power amps of actieve subwoofers aan te sturen. Alle functies zijn microprocessor gestuurd. Om de eventuele storingen van een microprocessor binnen een audio-apparaat te minimaliseren, voert deze processor een functie uit en gaat vervolgens meteen in de slaapstand. Dat betekent ook dat elk commando uit drie basisstappen bestaat. Het wakker maken van de processor, het realiseren van de gewenste functionaliteit en het opnieuw activeren van de sleepmode van de processor. Voor de consument bestaat deze sequence slechts uit een enkele druk op de knop. De REVO-IPA-140 kan een steady state kanaalvermogen van 140 Watt ontwikkelen aan een vaste waarde van 8 Ohm. Dat verdubbelt in een 4 Ohm belasting en dat zegt iets positiefs over de dimensies van de voeding (die vraagt in ruil voor deze prestatie 2 x 400VA van het GEB). De versterker heeft een DC-beveiliging. Kortsluiting wordt afgevangen door interne zekeringen.

Ook de bouwwijze van de REVO CDP-1R cd-speler is voorbestemd om mogelijke conflicten tussen Noord- en Zuid Italië te overleven. Norma is van mening dat de soms als kwalitatief slecht aangeduide cd-prestatie niet zozeer resulteert uit

de cd-standaard, maar uit de bouw van de speler. Een Norma-speler heeft dan ook niet de vermeende 'hardheid' van klank. Volgens Norma klinkt de speler dynamisch, ruimtelijk en erg 'analoog'. De speler is gebaseerd op een PCM 1704 multibit 24bit converter. De output stage is discreet opgebouwd. Het analoge signaal is beschikbaar via RCA en XLR, maar niet in digitale vorm.

Diapason Astera

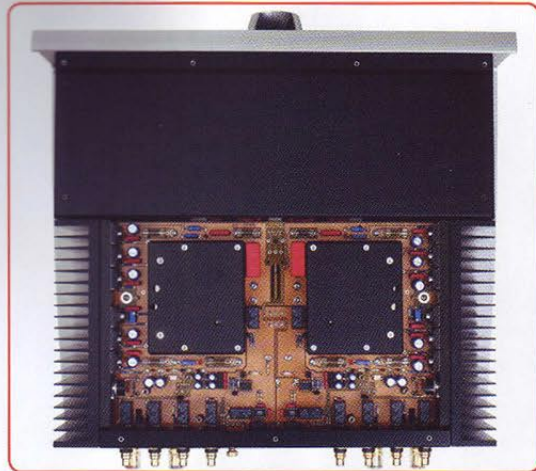
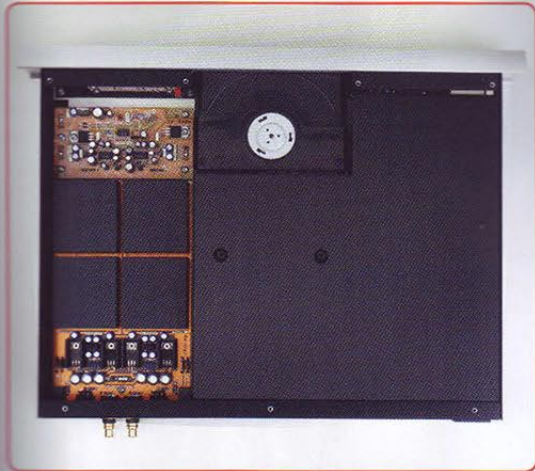
De Astera is een nieuwe referentie-monitor, ontwikkeld door Roberto Pasetti en Alessandro Schiavi. Deze luidspreker is een verdere ontwikkeling van de bekende Adamantes III. Naar goed Italiaans gebruik is deze luidspreker gebouwd van massief hout (walnoten) en is daarmee meteen een fraai ogend meubelstuk. Feitelijk volgt het model nog steeds de basisvormen van Olson, teneinde een optimale afstraling te krijgen. Deze tweeweg beschikt over een 29 mm soft-dome en een nextel-bedeekte papierwoofer. De crossovers zijn 'hardwired'. De bijpassende stands vormen een integraal onderdeel van de beoogde geluidsmatige prestaties. Resonantie-vermindering en ont koppeling van de vloer zorgen hier dat de monitor zo 'vrij' mogelijk kan presteren. De stands bestaan uit vier metalen buizen die door de importeur asymmetrisch gevuld zijn met kunststof korrels van het merk Music Tools. In elke kolom (buis) staan die korrels op een andere hoogte. Daarmee wordt het dempingsspectrum vergroot. Samen met de stand bereikt de combinatie een hoogte van 1.15 meter, weegt zowat 40 kg en ziet er indrukwekkend uit. De toepassing van een minimonitor op stands is in zekere zin natuurlijk onzinnig. De ruimte die de stand inneemt, ben je namelijk gewoon kwijt. Daar zou net zo goed extra luidsprekerinhoud kunnen zitten die voor het laag zorgt. De tonen die de Astera kan produceren liggen tussen de 38 Hz en 20 Khz en kunnen middels de mogelijkheid van bi-amping eventueel verdeeld worden over twee eindversterkers per kanaal. Met 88 dB is de gevoeligheid gemiddeld, maar deze luidspreker kan zeker ook aangestuurd worden met laagvermogen buizen- en solid state versterkers.

Luisteren

Het lag natuurlijk voor de hand om de Astera aan te sluiten op

de Norma-set. De Diapason Astera kan zeer neutraal, snel en met een sublieme homogeniteit en integratie tussen het laag en midden/hoog spelen. Wie zo'n geluid met een hoog realiteitsgehalte zoekt en de Astera als zodanig wil laten klinken, moet hard werken op het gebied van versterkerkeuze. De Astera is namelijk uitermate communicatief met betrekking tot alles wat aangesloten is. Elke eigenschap van de apparatuur en de opname wordt genadeloos belicht. Je krijgt dus exact terug wat je erin stopt. Het is daarbij opvallend dat de Astera niet een heel makkelijke luidspreker is om te plaatsen. Kleine positieverschillen maken een waarneembaar verschil in de tonale balans, de ruimtelijke weergave en de kwaliteit van het laag. Het is ook geen uitgesproken lastige of plaatsingskritische weergever, maar er moet gewoon even nauwkeurig gewerkt worden om de beste resultaten te bereiken.

De Norma-set liet heel specifieke resultaten horen in combinatie met de Astera. Zowel de Norma-set als de Astera luidsprekers zijn zeer neutraal klinkende componenten. De kleur en warmte die hoorbaar is, is dus voornamelijk afkomstig van de bron. De ruimtelijkheid is echt maximaal. Ruimtelijke weergave wordt initieel bepaald door de opname, vervolgens speelt de elektronica een rol, het is een eigenschap van de luidspreker en ook de interactie tussen de luidspreker enerzijds en de luisterruimte en luisterpositie anderzijds vormt een belangrijke factor. De Astera heeft in ieder geval extreme talenten om, als alle andere condities ook optimaal zijn, een superieur ruimtelijk beeld neer te zetten. Dat is feitelijk van het holografische type. De Astera kan heel 'snel' klinken en kan een zeer diep inzicht geven in informatie die net boven de ruisdrempel uitkomt, van elektronica die zelf beschikt over een zeer lage ruisdrempel. Nadat de Norma/Astera set opgebouwd was en enigszins warm gedraaid, kwamen de eigenschappen van deze combinatie naar voren. Dan blijkt dat de claims van Norma zeer valide zijn. De Norma elektronica is feitelijk een uitzondering binnen het hele domein van solid state versterkers. Eigenschappen als een zeer lage ruisdrempel, een enorme detaillering, neutraliteit, snelheid en dynamiek zijn eigenlijk inherent aan de betere buizenversterkers en passen niet altijd als vanzelfsprekendheid bij solid state versterkers. Er zijn niet heel veel solid state versterkers te vinden die op al deze gebieden

veel betere prestaties neerzetten, maar er zijn absoluut exemplaren te vinden. Een aantal van die versterkers horen dan ook nog binnen het klasse-d domein. De Norma elektronica mag bij deze toegevoegd worden aan het rijtje gunstige uitzonderingen. Samen met de Astera presteren deze apparaten buitengewoon neutraal, snel, ruimtelijk en ongekend dynamisch. Het is ook opvallend hoe laag de ruisdrempel is van zowel de cd-speler als de versterker. Dat maakt dat opnamen allerlei details laten horen die op veel andere systemen volstrekt niet waar te nemen zijn. Ook de plaatsing van stemmen en instrumenten binnen die holografische stage is adembenemend. Het is natuurlijk het toppunt van volstrekt doorgeslagen audiofiel gedrag en iemand die zo luistert hoort feitelijk niet meer wij rond te lopen, maar tijdens het afspelen van een orgelopname was het letterlijk mogelijk om te identificeren uit welke pijp, binnen een van de registers die het orgelfront vormen, het geluid afkomstig is. Een snel loopje op het klavier leidde tot het waarneembaar verspringen van de oplopende tonen binnen de stage. Daarna gaat de aandacht natuurlijk over naar het beluisteren van muziek, maar het geeft aan welke informatie diepte deze set kan bereiken. Het is verder opvallend dat de weergave van het middengebied erg schoon en 'breed' is. Dat doet inderdaad ook denken aan wat de betere buizenversterkers kunnen. De set houdt je echt bij de les. Het is zo'n systeem waar niet even vrijblijvend langs te lopen is, want de geluidsmatige aantrekkingskracht is onweerstaanbaar. Afhankelijk van de opname kunnen er heel indrukwekkende momenten ontstaan. De track 't is stil in Amsterdam' uit de film over Ramses Shaffy (Universal 064 737-2), presenteerde echt de illusie om in een klein theater te zitten, met deze artiest op het podium. Overigens liet de hier aanwezige REVO IPA-70 versterker vergelijkbare geluidsmatige prestaties horen.

Conclusie

De Diapason Astera is een zeer onthullende weergever. De kwaliteiten van de opname en de aangesloten elektronica worden moeiteloos belicht. Het geluid dat de consument preferiert is samen te stellen door een intelligente keuze van akoestiek, plaatsing en elektronica. Maar, de bedoeling van Diapason was ongetwijfeld om een zo neutraal en dynamisch

mogelijke weergever te ontwerpen. Daarom vraagt deze luidspreker om elektronica die zulke kwaliteiten tot hun recht doen komen. De Norma set is een goede match. Deze elektronica komt dicht in de buurt van wat de allerbeste buizenontwerperen doen. Kernbegrippen zijn dan dynamiek (micro en macro), snelheid en neutraliteit. De zeer fraaie weergave van het middengebied komt er als bonus bij. De set belicht ook opnamedetails die veel andere systemen verloren doen gaan. Daarin zit ook de verdienste van de cd-speler. Het doet recht aan de uitspraak van Norma dat er binnen de cd-norm best nog aan kwaliteit te winnen is, door gewoon een goede speler te ontwerpen. Hoewel de verschillen tussen solid state en buizenversterkers nog niet volledig zijn overwonnen, komt de Norma set een behoorlijk eind in de buurt. Veel en veel beter dan generaties thermionische aandrijvers met een te soft en te warm geluid en problematisch lagetonen-gedrag. Dit kunnen sommige consumenten als plezierig ervaren, maar live muziek klinkt niet soft en (te) warm. Belangrijk is vooral dat deze set uitnodigt om te luisteren en te blijven luisteren. Er staat absoluut een fascinerend plaatje en dat geldt al evenzeer voor de ruimtelijke weergave. Voor wie het audiofiel- of muzikale leven plaatsvindt op het grensvlak van realiteitsweergave, vindt in de Astera en de Norma producten een set die daar in behoorlijke mate aan tegemoet kan komen. Los van de geluidsmatige kwaliteiten behoren deze producten van Norma en Diapason bouwtechnisch tot de top. Vanzelfsprekend met die geraffineerde Italiaanse design-touch.

Ruud Jonker

PRIJZEN

DIAPASON ASTERA (MASSIEF WALNOTEN, NATURAL WOOD INCLUSIEF 4/U STANDS)	€ 8.900,-
NORMA REVO CDP-1R CD-SPELER	€ 3.290,-
NORMA REVO IPA-140 GEINTEGREERDE VERSTERKER	€ 4.990,-
NORMA REVO IPA-70 GEINTEGREERDE VERSTERKER	€ 2.990,-
PH2 PHONO BOARD	€ 290,-

ANALOGUE AUDIO PRODUCTS

TEL: 030-6044342, INFO@ANALOGUEAUDIO.NL, WWW.ANALOGUEAUDIO.NL